

På flykt från Rysslands anfällsrig i det transnationella Europa

Mottagandet av skyddssökande från Ukraina i Sverige

Oksana Shmulyar Gréen och Svitlana Odynets

Rysslands krig i Ukraina har drivit miljontals människor på flykt. Av de som har sökt skydd i Sverige och andra EU-länder har den stora majoriteten tagits emot inom ramen för massflyktsdirektivet (direktiv 2001/55/EG), som gäller i tre år från 2022 till 2025 och som förlängdes till 2026 i juni 2024. Denna Policy Brief sammanfattar resultaten från en studie med fokus på de möjligheter och utmaningar som ukrainare har mött under det första året i Sverige, där områden som boende, arbete och egenförsörjning, hälsovård samt utbildning står i centrum. Studien, som fått stöd från Centrum för Europaforskning vid Göteborgs universitet, ger röst åt 15 kvinnor som sedan mars 2022 är bosatta i västra och södra Sverige. Deras erfarenheter ger en inblick i livet för tusentals andra människor på flykt som omfattas av det tillfälliga skyddet, men är också unika i sitt slag. Studien har genomförts av två forskare vid Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet, Oksana Shmulyar Gréen och Svitlana Odynets.

Inledning

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har nu pågått i över två år och har drivit miljontals krigsdrabbade människor på flykt. I mars

2024 uppskattade Eurostat antalet ukrainska flyktingar i EU- och EES-länderna till 4,2 miljoner, där Tyskland, Polen och Tjeckien är de största mottagarländerna. Inom Ukraina finns det samtidigt ca 3,7 miljoner internflyktingar enligt UNHCR (2024).¹ Vid invasionens början var antalet som sökte skydd utanför Ukraina betydligt högre, men cirka 4,5 miljoner av dem har återvänt (IOM, 2023b).

I maj 2024 rapporterade Migrationsverket att 34 000 personer från Ukraina hade fått förlängt tillfälligt skydd och att totalt 39 000 var inskrivna i mottagningssystemet i Sverige (Migrationsverket, 2024a). Detta kan jämföras med de ca 59 000 som hade fått tillfälligt uppehållstillstånd mot slutet av 2022 (Migrationsverket, 2022; 2023). Majoriteten av de ukrainare² som har tillfälliga uppehållstillstånd omfattas av Europeiska unionens massflyktsdirektiv (direktiv 2001/55/EG), även känt som Direktivet om tillfälligt skydd (Karageorgiou och Stoyanova, 2022; Mantu et al., 2023).

Det tillfälliga skyddet för ukrainare som anlände till Sverige och övriga EU var ursprungligen giltigt fram till den 4 mars 2023 och förlängdes därefter till den 4 mars 2024. Skyddet förlängdes därefter ytterligare, fram till den 4 mars 2025. Eftersom kriget fortfarande pågår och inget slut är i sikte, uttryckte dock flera aktörer inom EU behovet av att söka efter så kallade "post-2025-lösningar" till massflyktsdirektivet, där en eventuell förlängning av skyddet diskuteras (Luyten, 2024). Under juni 2024 beslutade således Europeiska kommissionen om ännu en förlängning av massflyktsdirektivet, denna gång fram till mars 2026 (European Commission, 2024).

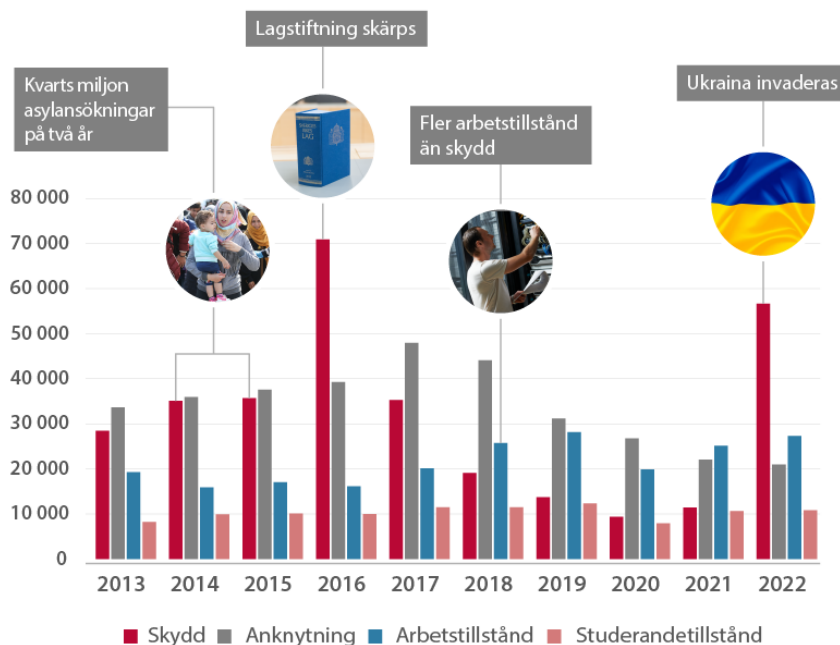
Nyligen har också den svenska regeringen lämnat en lagrådsremiss, *Förbättrade levnadsvillkor för utlännningar med tillfälligt skydd* (Regeringen, 2024, Ju2024/00480), som syftar till att förbättra villkoren för ukrainare och andra personer med tillfälligt skydd. Lagförändringarna, som föreslås träda i kraft den 1 november 2024, kan förbättra möjligheterna för många ukrainare som omfattas av det tillfälliga skyddet att integrera sig i det svenska

¹ Statistiken om antal skyddsökande från Ukraina i Sverige och inom EU förändras kontinuerligt. Olika nationella myndigheter och internationella organisationer tenderar göra egna beräkningar som redovisas månadsvis och därför kan uppgifterna variera något. Statistiken i denna Delmi Policy Brief bör därmed betraktas mer som en uppskattning, hämtad från en specifik källa och under en specifik månad.

² De som omfattas av Direktivet i Sverige har hittills inkluderat både ukrainska medborgare och medborgare i andra länder med uppehållstillstånd i Ukraina innan krigets utbrott. De som har fått status av skyddsökande kan åtnjuta en rad grundläggande rättigheter enligt Direktivet (se Karageorgiou och Stoyanova, 2022: 6-7).

samhället. Samtidigt, som diskuteras nedan, riskerar dessa lagförändringar också att fördjupa utsattheten för vissa grupper av skyddsökande.

Figur 1. Antal beviljade uppehållstillstånd per ärendekategori 2013–2022

Källa: Figur från Migrationsverket, [Migrationsverket svarar: Vilka är det som kommer till Sverige – och varför? – \(Migrationsverket.se\)](#)- Migrationsverket, 2023-10-20.

I denna kontext sammanfattar denna Policy Brief resultat och slutsatser från en studie som beskriver och analyserar mottagandet av ukrainare som har flytt från Rysslands anfallskrig till Sverige. Fokus ligger på de möjligheter och utmaningar de möter när det gäller att skaffa bostad, arbete och försörjning, hälsovård samt utbildning (också för medföljande barn). Studien undersöker specifikt hur mottagandet har påverkats av det rättsliga ramverket för massflyktsdirektivet och dess förändringar, samt de individuella upplevelserna av etablering och social förankring i Sverige. I förlängningen syftar studien till att generera ny kunskap om det handlingsutrymme som skapas mellan tillämpningen av massflyktsdirektivet

och de ukrainska skyddsökandenas egna strategier, resurser och agens, som tillsammans formar deras vardag på flykt.

Frågeställningar och teoretiska begrepp

Följande frågeställningar har väglett vår undersökning:

1. Hur upplever deltagarna i studien mottagandet i Sverige inom ramen för massflyktsdirektivet gällande tillgång till bostad, arbetsmarknad, hälsovård och utbildning (inkluderat medföljande barn)?
2. Vilka andra resurser har deltagarna kunnat mobilisera för att åstadkomma en meningsfull inkludering i det svenska samhället?
3. Vilka möjligheter och utmaningar mötte de under det första årets vistelse i Sverige?
4. På vilket sätt påverkar den specifika livssituationen deltagarnas framtidsplaner när det gäller återvändande, flytt till ett annat land eller långvarig bosättning i Sverige?

De specifika frågorna som studien söker besvara måste sättas in i ett bredare sammanhang. Ett sätt att studera mottagandet av dem som ges ett tillfälligt skydd i Sverige är att använda sig av teoretiska begrepp så som **"utdragen förflyttning"** (protracted displacement) och **"aktiv väntan"** (active waiting) (Brun, 2015), samt **"social förankring"** (social anchoring) (Grzymala-Kazłowska, 2021).

Den utdragna förflyttningen innebär en stor osäkerhet både när det gäller nutid och framtid, där människor känner sig fast i en oönskad nutid medan de väntar på en osäker framtid (Brun, 2015, s. 19). Den utdragna förflyttningen handlar ofta om väntan, men enligt Brun (2015) är det en aktiv snarare än en passiv väntan som människor på flykt lever med. I Sverige har de ukrainska skyddsökandenas vistelse förlängts ett år i taget och den utdragna förflyttningen har nu pågått i över två år. Under tiden förväntas de söka jobb, lära sig ett nytt språk, ordna ett varaktigt boende, se till egna behov och sörja för medföljande barn. Samtidigt har många både ekonomiskt- och omsorgsansvar för familjemedlemmar som har stannat kvar i Ukraina. Förutom att bära ansvar och oro för de transnationella familjerna - familjemedlemmar spridda över ett antal länder - har många ukrainare på flykt förlorat sina jobb och bostäder i hemlandet och, på obestämd tid, pausat

olika livsprojekt som påbörjades innan kriget bröt ut, till exempel renoveringar av bostad, flytt, nytt jobb, giftermål, och så vidare.

Aktiv väntan bygger på hopp och en agens bland de skyddsökande som hjälper dem att skapa nya möjligheter i en osäker vardag. För att kunna förstå och förklara hur de ukrainska deltagarna i studien bygger detta hopp använder vi begreppet **social förankring**. Enligt Grzymala-Kazłowska (2021) möjliggör detta begrepp ett sammankopplande av identitet-, säkerhet- och integrationsprocesser. När migrationsregimer i olika EU-länder bygger på temporära skyddsmekanismer som medför lång väntan och osäkerhet bland dem som flyr, mobiliserar skyddsökande olika resurser för att aktivt skapa betydelsefulla referenspunkter, eller ankare, för att hantera dessa osäkra livsförhållanden. Dessa ankare kan inkludera meningsfull sysselsättning, såsom engagemang i stöd till den ukrainska armén, arbete, eller språkinläring i Sverige. Genom dessa ankare kan människor på flykt återskapa socio-psykologisk stabilitet och hopp för framtiden.

Metod och deltagarnas profil

Studiens utformning är kvalitativ och har därmed inget anspråk på generaliserbarhet. Deltagarnas erfarenheter och åsikter om mottagandet i Sverige har emellertid kunnat jämföras och kontextualiserats mot bakgrund av andra studier och rapporter där Sverige ingår som ett empiriskt fall (t.ex. Danielsen et al. 2023; Hernes and Danielsen, 2024; IOM, 2023a; UNCHR, 2023, 2024) samt via kontinuerlig uppföljning av massflyktsdirektivet och dess förändringar sedan 2022 (Berlina, 2022; Karageorgiou och Stoyanova, 2022; Mantu et al., 2023; Regeringen, 2024; European Commission, 2024).

I studien möter vi 15 kvinnor som kom till Sverige mellan mars och augusti 2022.³ Femton kvalitativa individuella intervjuer (1,5 – 3 timmar)

³ Under perioden för studiens genomförande var majoriteten av dem som sökte skydd i Sverige kvinnor. Dessutom har ukrainska staten stiftat en lag som förbjuder män i vapenför ålder (mellan 18 och 60 år) att lämna landet. Flera uppskattningar av antalet personer som tas emot inom ramen för det tillfälliga skyddet inom EU visar att bland dem finns det ca 21 procent vuxna män (Luyeten, 2024: 2). Dels handlar det om manliga skyddsökande som har kunnat lämna Ukraina p.g.a. olika undantag i regelverket, till exempel fäder till fler än tre minderåriga barn, eller fäder till barn med särskilda behov. Dels jobbade flera av de manliga skyddsökande vid krigsutbrottet i ett annat EU-land och efter en tid anslöt de sig till sina familjer som befinner sig i Sverige eller andra EU-länder.

genomfördes mellan april och juni 2023.^{4,5} Intervjuerna spelades in och transkriberades av forskarna själva. Deltagarna rekryterades via utbildningskurser för ukrainare i västra och södra Sverige, anvisningsboenden och Migrationsverkets transitboenden för ukrainare i dessa regioner, samt genom personliga nätverk. Intervjuerna genomfördes huvudsakligen på ukrainska, men vid vissa tillfällen användes ryska, beroende på deltagarnas egna val av språk.

Kvinnorna som intervjuades var mellan 19 och 57 år och de flesta var över 30 år. Sju var bosatta i västra Sverige och åtta i Skåne. En tredjedel av deltagarna var gifta eller hade en partner, resten var skilda eller ensamstående. Drygt hälften av kvinnorna hade medföljande barn i skolåldern och en tredjedel hade äldre barn som var kvar i Ukraina eller bodde i andra EU-länder. Innan flykten till Sverige bodde kvinnorna i åtta olika regioner i Ukraina: tre i västra Ukraina, fyra i södra och fyra i östra Ukraina samt fyra i huvudstaden Kyiv. En tredjedel av deltagarna hade upplevt kriget på nära håll redan från 2014, då Ryssland annekterade Krimhalvön och ockuperade delar av Donbas. Några av deltagarna hade därför levt som internflyktingar i Ukraina innan flykten till Sverige. Flera av deltagarna hade föräldrar kvar i hemlandet, varav vissa levde under rysk okkupation i östra eller södra Ukraina. Utbildningsmässigt hade alla utom en av deltagarna en universitetsutbildning från Ukraina inom områden som pedagogik, språk, journalistik, design, management, psykologi, ekonomi, cybernetik och sjukgymnastik. Likaså hade alla utom en av kvinnorna i studien haft anställning och lång arbetslivserfarenhet innan kriget bröt ut.

Bakgrund och tidigare forskning: ukrainare i Sverige innan och efter Rysslands fullskaliga invasion

Kunskapen om Ukraina och de ukrainare som vistas i Sverige sedan 2022 börjar långsamt växa fram. Det ökade intresset för att studera Ukraina har lett till ett medvetandegörande om att dess befolkning, både historiskt och i nutid, har haft en hög migrationsbenägenhet (Fedyk och Kindler, 2016; Andersson och Wadensjö, 2022; Elinder et.al. 2022). På grund av begränsad

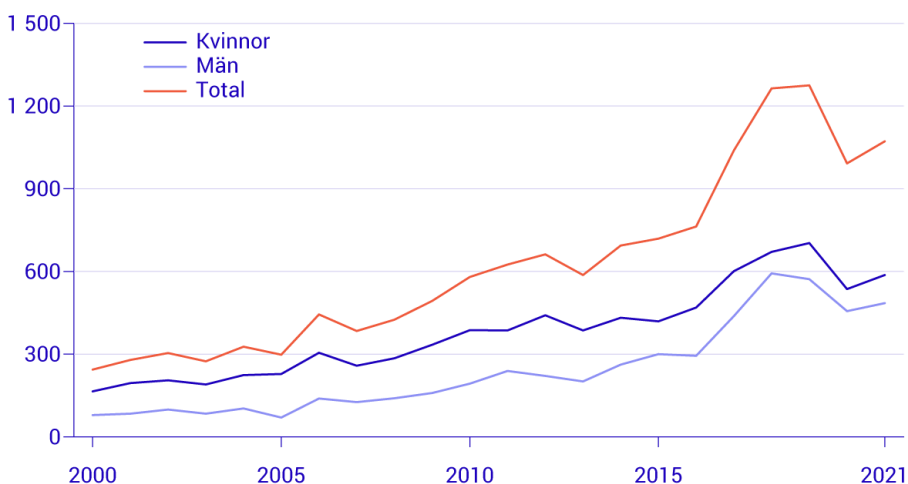
⁴ De flesta intervjuer genomfördes av Svitlana Odynets, några intervjuer genomfördes av båda forskarna, och enstaka intervjuer genomfördes av Oksana Shmulyar Gréen.

⁵ Projektet är godkänt av Etikprövningsmyndigheten [Dnr 2023-01083-01] och alla deltagare blev informerade om att medverkan var frivillig och att det fanns möjlighet att dra sig ur om de ångrade sig.

ekonomisk tillväxt och lägre levnadsstandard i hemlandet har flera hundratusen ukrainare sedan slutet av 1990-talet sökt både säsongrelaterade och långvariga jobb inom EU, främst i Polen, Tjeckien, Italien och Spanien (Lapshyna, 2022).

Efter liberaliseringen av visumreglerna för ukrainare inom EU 2017 har migrationen ökat ytterligare och blivit en transnationell företeelse där miljoner ukrainare rör sig mellan Ukraina och olika europeiska länder för att arbeta (Zhyznomirska och Odynets, 2018; Odynets, 2021). År 2020 blev Ukraina det andra största emigrationslandet i Europa (McAuliffe och Triandafyllidou, 2022, s. 25). Även i Sverige har antalet ukrainare ökat stadigt sedan 2000-talet. De flesta av de ca 12 000 ukrainare som bodde i Sverige före 2022 kom efter Rysslands annektering av Krimhalvön 2014. Majoriteten av dessa var kvinnor som kom som familjemedlemmar, arbetskraftsinvandrare eller studerande (SCB, 2022). Flertalet av dem tillhör den så kallade "ukrainska diasporan," som individuellt och via flera hjälporganisationer deltar i olika stödinsatser för sina landsmän som kommit till Sverige under de senaste två åren.

Figur 2. Invandring av personer födda i Ukraina efter kön och totalt, 2000–2021, antal

Källa: Register över totalbefolkningen (RTB) 2000–2021, figur från SCB, [Liten grupp ukrainare i Sverige före kriget \(scb.se\)](https://www.scb.se/liten-grupp-ukrainare-i-sverige-fore-kriget), 2022-06-17.

Sociologisk forskning om ukrainare i Sverige före och efter 2022 är fortfarande i sin linda. De få vetenskapliga artiklar om ukrainare i Sverige som publicerats sedan 2022 är övervägande kvalitativa studier. Blomqvist Mickelsson (2023) fann i en intervjustudie med representanter från svenska idrottsföreningar att ukrainska skyddsökande – främst kvinnor och barn – anses mer "villiga att bidra till det svenska samhället" (s.267), vilket enligt författaren kan "förstärka ojämlikheter i flyktmottagandet" (ibid.). I en annan intervjustudie fokuserar Voytiv (2024) på minnesarbete och gränsdragningar mellan den ukrainska och den ryska diasporan i Sverige mellan åren 2014 och 2022, där Ryssland alltmer ses som en kolonialmakt. I ytterligare en studie analyserar Palmgren et al. (2023) islamofobins roll i hur ukrainare porträtterades i svenska alternativmedier som mer lika "riktiga svenskar" (s.1411). Den hittills enda kvantitativa studien av Andersson och Wadensjö (2022) uppmärksammar migranter från Ukraina och Belarus som levde i Sverige innan den ryska invasionen 2022 och visar att de flesta är väl integrerade på den svenska arbetsmarknaden och i samhället, vilket enligt författarna kan bidra till en snabbare inkludering av nya ukrainare.

Även om svensk forskning om ukrainare i Sverige är begränsad, finns det ett betydligt större antal internationella rapporter som belyser ämnet. Många av dessa inkluderar Sverige som ett exempel på mottagarland, med särskilt fokus på analys av massflyktsdirektivet ur ett policy- och implementeringsperspektiv (OECD, 2022; Parusel och Varfolomieieva, 2022; Hernes et al. 2023, a, b; UNHCR, 2023; Hernes and Danielsen, 2024). Dessa rapporter används för att kontextualisera och i vissa fall validera resultat av den kvalitativa studien som ligger till grund för denna Policy Brief.

I en jämförande studie från 2022 om implementeringen av det tillfälliga skyddet för ukrainare på flykt i de nordiska länderna konstaterar Berlina att regeringarna i Norden, och framför allt i Sverige, har varit "försiktiga med att göra långsiktiga planer" (s. 28). Tyldum et al. (2023) pekar vidare på olikheter mellan det svenska och det norska mottagandet, där Norge fram till år 2023 tycks ha mer generösa villkor. Kjeøys och Tyldums (2022) jämförande rapport på samma tema undersöker mottagandet i Polen och Norge och konstaterar att, med krigets förlängning, blir fler ukrainska skyddsökande i båda länderna mer benägna att stanna i stället för att återvända till Ukraina. IOM:s (2023a) översikt med särskilt fokus på Sverige täcker frågor kring levnadsvillkor, avsikter, behov och integrationsutmaningar för personer från Ukraina, och i en annan rapport (IOM, 2023b) är det hållbar återintegrering av

återvändande ukrainare som studeras. Rädda Barnen fördjupar i sin rapport (Samzelius, 2024) analysen av mottagandet i Sverige genom att lägga fokus på kvinnor som kom till Sverige från Ukraina med sina barn. Rapporten pekar på att skyddsökande med föräldraansvar kan uppleva särskilda svårigheter och hinder, med konsekvenser även för medföljande barn.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att forskningen om mottagandet av ukrainare i Sverige och internationellt är på frammarsch. Ett tydligt mönster i dessa studier är att de ofta framhäver den "till synes bättre behandlingen" som ukrainska flyktingar får jämfört med andra flyktinggrupper (Blomqvist Mickelsson, 2024, s. 267, se även Babakova et al., 2022; Näre et al, 2022; De Coninck, 2023; Hernes, et al., 2023a, b).

Noteras bör dock att dessa studier tillämpar begreppet *flykting* (refugee) för alla människor fördrivna av krig och konflikter, utan att kritiskt reflektera kring dess rättstillämpning. Det tillfälliga skyddet inom massflyktsdirektivet är ett kollektivt och tidsbegränsat skydd (Karageorgiou och Stoyanova, 2022), som ger människor på flykt begränsade rättigheter. Däremot kan asyl och flyktingskap prövas rättsligt och individuellt, vilket i längden möjliggör varaktig bosättning och full integration i mottagarländerna. För att förstå förutsättningarna för dem som kommit under massflyktsdirektivet krävs alltså ett problematiserande av idén kring "den äkta flyktingen" (Tchermalykh, 2024, se också Odynets, 2022).

Resultat

Mottagandet i Sverige inom ramen för massflyktsdirektivet

De flesta av deltagarna i studien (10 av de totalt 15 kvinnorna) kom till Sverige i början av mars 2022, bara några veckor efter den fullskaliga invasionen. De berättar om svåra beslut vid avresa, exempelvis vilka som skulle följa med och vilka som var tvungna att stanna (se också Deineko, 2022). Flera av deltagarna hade ursprungligen avsett att stanna utomlands i endast några veckor eller månader och flydde först till närliggande länder i hopp om ett snabbt slut på kriget. När striderna fortsatte valde kvinnorna i studien att resa vidare till Sverige, som i jämförelse med andra EU-länder är ett av de mindre vanliga destinationsländerna för ukrainare på flykt.

Majoriteten av de som flydde från Ukraina tog sig över gränsen till grann- eller närliggande länder, som Polen, Rumänien, Moldavien, Bulgarien,

Tjeckien och Slovakien, men även till Ryssland (se OECD 2022; UNHCR, 2024). Deltagare i studien kom till Sverige övervägande via Polen, men också via Rumänien, Slovakien och de baltiska länderna. Många hade släkt som bodde eller jobbade i dessa länder och reste ofta dit själva för arbete före kriget (se Fedyk and Kindler, 2016). Andra fick hjälp av svenska volontärer som inte sällan själva hade bakgrund i Polen, Tjeckien och andra grannländer till Ukraina. Många av dessa volontärer hade rest till gränsen mellan Polen och Ukraina med egen bil eller med kyrkliga organisationer för att hjälpa ukrainare att ta sig till Sverige.

I enlighet med massflyktsdirektivet har de skyddssökande rätt till boende och rätt att få hjälp med en tillfällig bostad av Migrationsverket. I början kunde de som sökte skydd själva välja om de ville registrera sig och få hjälp från Migrationsverket eller om de ville bo med släktingar eller med enskilda svenska familjer. Några få deltagare i studien hade familjemedlemmar som varit bosatta i Sverige innan 2022, och under krigets första år tog dessa familjemedlemmar emot sina skyddssökande släktingar. Andra placerades på Migrationsverkets transitboenden eller hos enskilda svenska familjer som upplät ett rum eller ett helt boende utan extra kostnad eller för en mindre avgift. Några av deltagarna beskrev att de hade valt att åka till Sverige eftersom de hade fått löfte om arbete och boende direkt vid ankomsten. Särskilt de som förlitade sig på volontärer valde att komma till Sverige för att de hört "att det är ett bra land". Deras allmänna upplevelse vid ankomsten var att "svensarna är vänliga", "ärliga" och "hjälpsamma".

Sverige, liksom andra nordiska länder, utökade kapaciteten för mottagande genom att använda nya icke-offentliga tjänsteleverantörer för boende, som NGOs, kyrkor och hotell (IOM, 2023b; Hernes and Danielsen, 2024). Dock förändrades boendesituationen för de flesta skyddssökande från och med den 1 juli 2022 då Sveriges regering lade över större ansvar för mottagandet på kommunerna. Ambitionen var att fördela de skyddssökande jämnare över landet och överlåta det primära ansvaret för boende, arbete, och så vidare till enskilda kommuner. Sedan 2020 har regeringen också begränsat möjligheterna för skyddssökande att bosätta sig i ekonomiskt utsatta områden, med risk att förlora rätten till dagernättning och särskilda bidrag. Detta gäller även för dem som kommit från Ukraina (se Danielsen et al., 2023). De som hittar boende på egen hand måste själva betala hyra (Migrationsverket, 2024b). För de som behöver ekonomiskt stöd blev valfriheten när det gäller boende därmed begränsad. Under våren 2023

bodde därför större delen av deltagarna i enskilda boenden förmedlade av kommunerna och med subventionerad hyra, medan resten bodde hos släktingar, på anvisningsboenden inom kommunerna eller hos svenska familjer som tagit emot dem vid ankomsten.

De som åtnjuter tillfälligt skydd har rätt att få skriftlig information på ett språk som de förstår (Karageorgiou och Stoyanova, 2022) och därför har de flesta myndigheter i Sverige tagit fram information om mottagande på flera språk, inklusive ukrainska, ryska och engelska. Denna information uppdateras kontinuerligt. Flera typer av myndighetsservice har också digitaliserats. Eftersom skyddssökande från Ukraina inte har haft rätt till mobilt Bank-ID har dock användningen av dessa tjänster förutsatt tillgång till ett svenskt mobilabonnemang eller en e-tjänst.

De flesta kvinnorna i studien upplevde att kontakten med myndigheter som Migrationsverket, Skatteverket, och Universitets- och högskolerådet var smidig och hjälpsam. Dock upplevde flera att Migrationsverket inte lyssnade på deras behov vid byte av boende eller liknande. Många deltagare påpekade att både myndighetspersonal och skolpersonal ofta inte var medvetna om att personer under massflyktsdirektivet saknade personnummer. De hänvisades därför till e-tjänster som krävde Bank-ID, vilket resulterade i missförstånd och frustration.

Det som utmärker Sverige från andra nordiska länder är att ukrainska skyddssökande snabbt kom i arbete. I maj 2023 uppgick sysselsättningsgraden bland de som fått skydd i Sverige via massflyktsdirektivet till 56 procent (IOM 2023a:6). En uppföljande studie (IOM, 2024) indikerar att sysselsättningen bland ukrainska skyddssökande fortsätter att öka. Samtidigt visar en färsk undersökning att endast cirka 28 procent av de ukrainska skyddssökande i Finland var sysselsatta under 2023 (se Koptsyukh och Svyrenko, 2024:30), medan siffran i Norge under samma period var så låg som 18,8 procent (se Hernes et al., 2023a:101). Bland deltagarna i vår studie hade fjorton av femton ett eller flera jobb i Sverige bara ett år efter ankomsten. Några få hade fått en tillsvidareanställning, dock med begränsningen att den endast gäller så länge massflyktsdirektivet är i kraft. Deltagarna arbetade bland annat som studievägledare, assistentlärare, coacher för barn och unga från Ukraina, tolkar eller inom internationella projekt. En tredjedel arbetade inom städ och övrig service, medan några arbetade på distans för företag i Ukraina.

Den relativa framgången för ukrainare på den svenska arbetsmarknaden är anmärkningsvärd, särskilt med tanke på att de, till skillnad från i Norge och Finland, inte har haft tillgång till arbetsstödjande och integrationsfrämjande insatser inom ramen för etableringsprogrammet (Hernes et al., 2023a, b; Tyldum et al., 2023; Hernes and Danielsen, 2024). Frånvaron av statliga insatser har dock delvis kompenseras genom frivilliga initiativ från civilsamhället och enskilda kommuner, som har arbetat för att underlätta ukrainares utbildning och etablering i det svenska samhället. Alla deltagarna i vår studie hade registrerat sig vid Arbetsförmedlingen, men de flesta upplevde att myndigheten inte kunde hjälpa dem att få ett jobb. Några påpekade att den digitala registreringen var krånglig och att det saknas fysiska kontor att vända sig till. Flera vittnade om att de hade förväntats fylla i rapporter om jobbsökande månadsvis, vilket är ett krav som ställs på flyktingar med flyktingstatus som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsprogram, och inte på skyddsökande med det tillfälliga skyddet. Därför uttryckte deltagare att de fick bättre hjälp av egna kontakter och nätverk för att skaffa ett jobb än av myndigheten (se också IOM, 2023a; DN, 2024).

Ingen av deltagarna hade kontakt med Försäkringskassan, eftersom alla vid studiens genomförande saknade rätt till bosättningsbaserade förmåner. Även de som hade arbete och betalade skatt i Sverige kunde endast erhålla sjukvård enligt massflyktsdirektivets miniminivå, som inkluderar "akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar" (Karageorgiou och Stoyanova, 2022:7). Flera deltagare blev därför uppgivna efter sitt första vårdbesök, särskilt de med svåra sjukdomar som krävde flera återbesök eller vidare behandling som de inte kunde bekosta själva. En del åkte till och med tillbaka till Ukraina för att få den medicinska vård de behövde.

Samtliga deltagare hade deltagit i en eller flera utbildningsinsatser inom kommuner i västra och södra Sverige, anordnade av kommunerna själva eller inom ramen för projekt finansierade av Europeiska Socialfonden (ESF). Eftersom skyddsökande från Ukraina saknade rätt till SFI fram till sommaren 2023, uppskattade flera av deltagarna kurserna i svenska och engelska som erbjöds av olika studieförbund, kyrkan eller enskilda svenskar. Andra kurser som erbjöds handlade om att skriva CV och söka jobb i Sverige. Särskilt framgångsrika var specialiserade kurser, exempelvis en sex månaders utbildning för lärarassistenter i en kommun i Västra Götaland, där flera deltagare senare fick jobb inom skolväsendet.

Vidareutbildning vid universitet eller högskolor i Sverige var dock inte möjligt för deltagarna, trots att de flesta hade en universitetsutbildning från hemlandet. Avsaknad av kunskaper i svenska och otillräckliga kunskaper i engelska var en anledning, men framför allt var den mycket låga dagersättningen en faktor som tvingade många att prioritera jobb framför studier.

När det gäller medföljande barn hade sju deltagare ett eller två barn inskrivna i den svenska skolan inom ordinarie undervisning. Vid tiden för studiens genomförande var skolgång för barn från Ukraina inte obligatorisk (se Skolverket, 2022), vilket skapade osäkerhet hos skolpersonalen kring hur barnens skolgång skulle följas upp och hur kontakten med föräldrarna skulle hanteras. Inget av barnen deltog i den ukrainska distansundervisningen, vilket annars är vanligt bland barn och unga från Ukraina (se Skolverket, 2022; Samzelius, 2024). Enligt deras mödrar hade flera barn och unga svårigheter att anpassa sig till den svenska skolan, främst på grund av sociala och språkliga skäl. Yngre barn hade dock lättare att skapa sociala kontakter och lära sig språket genom lek. Barn i alla åldrar trivdes bättre när det fanns extra språkligt och psykologiskt stöd i skolan, vilket också framhålls i annan forskning (Petäjaniemi, et al., 2024). En stödjande kontakt med skolan kan dessutom vara en viktig förankring för föräldrar som försöker hjälpa sina barn att hantera väntan och den osäkra framtiden.

Andra resurser för inkludering i samhället

Trots osäkra livsförhållanden under den utdragna förflyttningen, med lång väntan och oro, kunde flera deltagare använda sig av sociala ankare som gav deras liv i Sverige en mening. Flera kvinnor i studien hade exempelvis tidigare erfarenheter av arbete utomlands, vilket gjorde det möjligt för dem att använda sina kunskaper för att etablera kontakter med potentiella arbetsgivare och hitta vägar framåt under de nya omständigheterna. I flera fall hade deltagarna fått sina första jobb och därmed en av sina första sociala förankringar i Sverige genom små företag som drevs av andra migranter eller genom nätverk med andra ukrainare som lyckats få anställning.

Deltagarnas aktiva väntan och agens uttryckte sig i deras ihärdighet att söka olika jobbmöjligheter trots att de inte talade svenska. De sökte även aktivt ny information och nya kontakter i Sverige för att bättre förstå hur samhället

fungerar. De var dessutom villiga att ta hjälp av andra för att nå sina mål. Enstaka deltagare hade med sig besparingar för att kunna försörja sig under de första månaderna i Sverige, då de inte räknade med ekonomiskt stöd från den svenska staten. I vissa fall kunde kvinnorna få ekonomiskt stöd från släktingar i Ukraina, men i takt med att striderna fortsatte blev det istället släktingarna i Ukraina, särskilt de äldre och de arbetslösa, som behövde deras stöd.⁶

Bland deltagarna i studien fanns en ständig strävan att lära sig nya saker, både professionellt och för sin personliga utveckling. Flera uttryckte att de försökte ta del av (helst kostnadsfria) kulturella aktiviteter och naturupplevelser för att värna sitt eget välbefinnande och för att bygga hopp under den utdragna förflyttningen. Trots att beslutet om rätt till SFI-undervisning dröjde, försökte flera deltagare lära sig svenska på egen hand. Youtubefilmer eller språkcaféer med enskilda volontärer i Sverige var till stor hjälp, särskilt för de som var bosatta i mindre orter utan tillgång till andra språkkurser eller för de som, av olika skäl, prioriterade arbete framför språkinläring.

Vår studie visar tydligt att stöd från volontärer, det civila samhället och den ukrainska diasporan är en viktig livlina för skyddssökande ukrainare, som förankrar dem och ger ett hopp om ett drägligare liv i Sverige. Detta stöd omfattar inte bara språkinläring och tillgång till så kallade "sociala" mat- och klädbutiker där personer i ekonomisk utsatthet kan handla till kraftigt reducerade priser, utan även socialt och psykologiskt stöd som hjälper de skyddssökande och deras barn att känna sig inkluderade och stärkta i sina rättigheter. Våra resultat visar också att detta stöd kan ge ringar på vattnet, genom att de som fått stöd själva väljer att engagera sig i att hjälpa andra som behöver det.

Möjligheter och utmaningar

De rättigheter som ukrainska skyddssökande åtnjuter enligt massflyktsdirektivet har öppnat en rad möjligheter, vilket i sin tur har skapat en debatt om huruvida ukrainare behandlas mer förmånligt än asylsökande

⁶ Krigets utbrott har satt Ukrainas sociala och ekonomiska förutsättningar på prov. Tidigare skillnader i löner och levnadsstandard mellan Ukraina och länder inom EU har fördjupats ännu mer. Med tanke på att minimilönen i Ukraina är 8 000 hryvnia brutto (motsvarande cirka 2 000 SEK) och minimipensionen är 2 300 hryvnia (motsvarande 620 SEK) (Government Portal of Ukraine 2024), utgör de remitteringar som erhålls genom arbete i Sverige ofta en betydande hjälp.

som kommer till Sverige (Näre et al., 2022; Blomqvist Mickelsson, 2024). Omedelbara rättigheter till arbete och till boende som massflyktsdirektivet garanterar anses vara det som asylsökande saknar. Det går dock inte att bortse från att de ukrainare som fått skydd enligt massflyktsdirektivet lever under tillfälliga förhållanden i flera år och trots de grundläggande rättigheterna har mött – och fortfarande möter – stora utmaningar.

Ett exempel på en sådan utmaning är att personer med massflyktingsstatus inte har kunnat folkbokföra sig och få ett Bank-ID i Sverige, vilket har begränsat deras tillgång till banktjänster, kontakt med myndigheter, skola, hälsovård med mera. För deltagarna i vår studie innebar detta att sådana kontakter i stället behövde skötas via personliga besök, med hjälp från andra och ofta med långa väntetider som resultat. Den första tiden i Sverige upplevdes därför som "en köttkvarn" då man behöver anpassa sig till många nya regler och normer, samt förlita sig på olika myndigheter som, i sin tur, ofta är bristfälligt informerade om vad som gäller för personer med massflyktingsstatus.

En annan utmaning är att den, relativt andra EU-länder, låga dagersättningen i Sverige inte ens täcker de mest grundläggande behoven (jämför med Kjeøy and Tyldum, 2022; OECD, 2022; IOM, 2023a; Hernes et al, 2023a, b), vilket är särskilt svårt för kvinnor med barn (Samzelius, 2024:8). Många av våra deltagare föredrog därför att hitta ett jobb så snabbt som möjligt för att kunna betala hyran på egen hand, och därmed bli mindre beroende av det låga ekonomiska stödet eller det subventionerade boendet. Dock vågar få arbetsgivare anställa ukrainare permanent på grund av den tillfälliga lagstiftningen.

Bland de som trots allt fick tillsvidareanställning arbetade många inom lågkvalificerade yrken och med lägre lön än de skulle kunnat fått som arbetskraftsinvandrare. De flesta arbetstillfällena som erbjuds skyddssökande från Ukraina är tillfälliga och ofta timanställningar vid behov. Inkomsten från dessa anställningar är sällan tillräcklig som försörjning utan stöd från Migrationsverket och subventionerat boende. Därför kände sig flera deltagare tvungna att ha flera parallella deltidsanställningar eller söka extra försörjningskällor för att kunna klara sina vardagliga utgifter.

Det förekommer både lönedumpning och diskriminering på arbetsmarknaden, och flera deltagare hade blivit lurade av sina arbetsgivare, bland annat genom uteblivna löneutbetalningar eller att arbetet slutat

tidigare än utlovat. Det faktum att man inte hade rätt till SFI och vidare studier i svenska gjorde det också svårare för deltagarna att hävda sina rättigheter som arbetstagare och etablera sociala nätverk för att förbättra sina jobbsikter. Bara de som hade fått lära sig svenska där de bodde eller på sin arbetsplats kunde ägna tid åt språkinläring. Andra kurser hölls vanligtvis i större städer eller tätorter som krävde resor som deltagarna var tvungna att bekosta på egen hand, vilket var mycket ansträngande för deras redan minimala ekonomi. Flera deltagare påpekade också att deras kontakter med svensktalande människor var mycket begränsade – en erfarenhet de delar med andra grupper av nyanlända flyktingar i Sverige (se till exempel Irastorza och Osanami Törngren, 2023). Vidare vittnade många om att de inte heller kunde öva svenska på sin arbetsplats eftersom de flesta av kollegorna också var migranter (se också Hernes et al., 2023a).

Låga kunskaper i svenska hindrar i sin tur valideringen av utbildningar via Universitets- och högskolerådet. Få av de som har påbörjat valideringen kommer kunna jobba inom sina yrken i Sverige, särskilt de som kräver legitimation, som lärare, läkare, psykolog eller tolk. Under rådande omständigheter upplevde flera deltagare en statusförlust i relation till sina tidigare jobb och inkomster samt det sociala liv de hade i Ukraina. Där jobbade de med mycket mer kvalificerade uppgifter, hade stabilt boende och en stor krets av vänner och familj.

Framtidsutsikter

Under studiens genomförande har deltagarna kunnat förlänga sin status som skyddsökande en gång fram till mars 2024, vilket bör tas i beaktande när framtidsplaner diskuteras. De flesta uttryckte att framtiden ter sig mycket osäker, och detta beror inte bara på deras situation i Sverige, utan också på den oroliga utvecklingen i Ukraina. Få vågade planera eller drömma om en framtid som sträckte sig längre än 6–8 månader framåt. Att leva under den utdragna förflyttningen innebär oftast avsaknad av framtidsplaner, vilket tärde på deltagarnas mentala och sociala hälsa, och några uttryckte att de upplevde besvär med depression och utmattning. Alla deltagare hade några släktingar kvar i Ukraina, framför allt föräldrar, vuxna barn och i några fall en make. Vid intervjutillfället hade dock enbart tre deltagare besökt Ukraina efter ankomsten till Sverige. En hade flyttat tillbaka. Besöken i Ukraina handlade delvis om att ge omsorg till äldre familjemedlemmar, träffa annan släkt, och se till sina boenden (om de fanns kvar). Flera menade att de

behövde besöka läkare, göra ett uppkörningsprov eller liknande, som de inte hade råd eller rätt till i Sverige (se också UNCHR, 2023).

Vid intervjutillfället hade deltagarna två år kvar av skydd enligt massflyktsdirektivet, och de flesta uttryckte en vilja att stanna i Sverige i alla fall så länge som direktivet gäller. Senare rapporter (bl.a. IOM, 2024) visar ännu tydligare att de flesta ukrainare som har sökt skydd i Sverige strävar efter en djupare social förankring i samhället, bland annat genom språkinläring och aktivt deltagande på arbetsmarknaden. Framför allt är det barnens utbildning som förankrar dem i Sverige. Försörjningsansvaret för föräldrar och äldre barn i Ukraina är också en viktig faktor, eftersom inkomsten i Sverige är avgörande för den transnationella familjens överlevnad. Några av deltagarna i studien uppgav att de kunde tänka sig att flytta till ett annat land där de har släkt om de skulle bli tvungna att lämna Sverige på grund av massflyktsdirektivets upphörande.

Några deltagare påpekade att trots krigets förödande konsekvenser har det också öppnat upp oanade möjligheter, så som ekonomisk självständighet, möjlighet att lära sig något nytt och chans att "börja ett liv från början". I enighet med Bruns (2015) begrepp "aktiv väntan" var kvinnorna i studien beredda att göra stora ansträngningar för att bygga upp förutsättningar för "ett riktigt hem i Sverige" för sig själva och sina barn, även om det är tillfälligt (se också UNCHR, 2023). Några uttryckte dock att de inte vill återvända för att de, och i vissa fall deras barn, "trivs i Sverige" och förutom säkerhet ser möjligheter för självutveckling och, i enstaka fall, professionell karriär.

Slutsatser och rekommendationer

Resultaten som har presenterats i denna Policy Brief bör tolkas med hänsyn till metodologin och inom det sammanhang som projektet var avsett, nämligen att ge en ögonblicksbild utifrån erfarenheterna hos ett litet antal skyddssökande från Ukraina i Sverige med fokus på kvalitativ analys. Med stöd av dessa resultat och en rad jämförande undersökningar där Sveriges mottagande av ukrainare studeras som ett av flera empiriska fall i Norden (Danielsen, et al., 2023; Hernes, et al., 2023; IOM 2023b; UNCHR, 2023; Hernes and Danielsen, 2024) är några av de viktigaste slutsatserna följande:

- **Begränsade möjligheter till integration:** Sverige har en lång erfarenhet av flyktingmottagande och integration och betraktas ofta

som generöst och stödjande i sitt mottagande (Irastorza och Osanami Törngren, 2023, s. 6). Sverige stack dock ut i mindre generös riktning när det gäller mottagandet av skyddssökande enligt massflyktsdirektivet under de första två åren. Även om skyddssökande bedömer bemötande av myndigheter i Sverige som positivt, upplever de att de sällan är delaktiga i beslutsfattande som gäller dem. Deras liv präglas av svår ekonomisk och social osäkerhet på grund av den låga dagessättningen, den försenade men också ojämna tillgången till SFI och vidare studier i svenska, samt sämre tillgång till vård, även för de som har ett arbete och betalar skatt i Sverige. Dessutom hade de ingen klarhet om hur deras rätt att vistas i landet kommer förändras efter att det tillfälliga skyddet upphör, vilket nyligen bestämts till mars 2026.

- **Snabb arbetsmarknadsetablering:** Ukrainska skyddssökande har snabbt kommit in på den svenska arbetsmarknaden (se IOM, 2023 a), dels tack vare enskilda kommunala satsningar och jobbmässor och några ESF-projekt speciellt inriktade mot denna grupp, dels genom att många skyddssökande har högre utbildning och i viss mån tidigare erfarenhet av att jobba utomlands. Den relativa framgången med arbetsmarknadsetablering har dock skett till priset av tillfälliga och korta kontrakt, lägre löner, statusförlust, diskvalificering och, i vissa fall, diskriminering på arbetsplatsen. Avsaknaden av bredare integrationsåtgärder, som har introducerats i andra nordiska länder (se Hernes, et al., 2023; Tyldum et al., 2023; UNCHR, 2023; Hernes and Danielsen, 2024), hindrar de skyddssökande att bygga sina liv på ett självständigt sätt. Dessutom stod de i beroendeställning till andra i kontakt med myndigheter, skolor och hälsovård eftersom de saknade både folkbokföring och Bank-ID i Sverige, vilket har förändrats från och med juli 2024.
- **Civilsamhället spelar en viktig roll:** Civilsamhället, engagemang från den ukrainska diasporan och frivilliginsatser, har varit avgörande för att stödja skyddssökande med grundläggande behov, språkinläring och jobbmatchning. Skyddssökande från Ukraina visar initiativtagande och vilja att lära sig nya saker för att förbättra sina liv. Med det fortsatta kriget växer också behovet av psykologiskt stöd som, i avsaknad av ordinarie hälsovård, faller på det civila samhället.

- **Stor osäkerhet för framtiden:** Framtiden ter sig osäker för de flesta som sökt skydd i Sverige. Flera uttrycker att de inte vågar åka tillbaka, särskilt de som kommer från östra Ukraina. Vår studie och andra undersökningar indikerar att en större del av de som kom till Sverige vill stanna i landet så länge det går. För de som har hunnit etablera sig i Sverige med jobb, boende och utbildning för barnen kan det vara svårt att ta ett beslut att återvända tillbaka på grund av den osäkra situationen i Ukraina, och i de fall där hela familjen befinner sig i Sverige uttrycker de en önskan att stanna i landet för gott, men med hopp att bidra till återuppbyggande av Ukraina i framtiden.

Slutsatserna i denna studie är särskilt relevanta mot bakgrund av regeringens nya lagförslag (Regeringen, 2024), som har varit på remiss och har fått svar från 58 instanser. Baserat på dessa slutsatser och i ljuset av kommande förändringar bör följande åtgärder främjas:

- **Folkbokföring och Bank-ID:** Från och med juli 2024 har regeringen öppnat upp för att ge ukrainare rätt till folkbokföring och Bank-ID, samt rätt till etableringsinsatser som innebär riktad hjälp från Arbetsförmedlingen, stödjande integrationsinsatser, högre dagersättning och därmed bättre levnadsvillkor. Dessa förbättringar gäller enbart de skyddssökande som har vistats i Sverige i minst två år och har för avsikt att bo i landet i minst tre år. Skatteverket (2024) meddelar att ukrainare som fick sitt första uppehållstillstånd under 2022 kan, från och med juli 2024, göra en anmälan om flytt till Sverige och bli folkbokförda. Denna åtgärd har länge efterfrågats av ukrainare som befinner sig i Sverige sedan 2022 och från det civila samhället. Den nya lagstiftningen öppnar också upp för skolplikt för barn i skolåldern. Det som bör beaktas är att detta lagförslag riskerar att skapa grupper med olika rättigheter, beroende på skyddssökandes ålder, hälsa, behov av särskilt stöd, arbetssituation och tiden när de kom till Sverige (se remissvar till Regeringen, 2024). Konsekvenser av lagförändringen bör därför studeras närmare.
- **Möjlighet till varaktig vistelse:** Regeringen måste jobba långsiktigt när det gäller uppehållstillstånd för ukrainare som av olika anledningar inte kan återvända efter mars 2026. Den tillfälliga lagstiftningen som har förlängts till mars 2026 innebär flera

utmaningar och skapar hinder för en trygg etablering bland de skyddssökande på lång sikt när det gäller arbetsmarknad, eget boende och vidare studier. Därför bör andra typer av uppehållstillstånd (för arbete eller studier) övervägas som i sin tur ligger till grund för bosättningsrättigheter.

- **Tillgång till SFI och studier:** I väntan på den nya lagstiftningens verkan bör SFI och vidare studier i svenska möjliggöras för alla som vill lära sig språket genom mer samordnade insatser mellan olika kommuner, oavsett var man bor i Sverige. Forskningen är enig om att språkinläring är en nyckel till social integration och etablering på arbetsmarknaden. Därför bör både vuxna och barn, genom inkludering i det svenska samhället, kunna öva sina svenska färdigheter inte bara genom särskilda språkkurser, utan även via arbete, studier och fritidsaktiviteter.
- **Riktade arbetsmarknadsinsatser:** Den snabba etableringen på arbetsmarknaden är gynnsam för enskilda skyddssökande, men också för samhället i stort. För att förebygga inlåsning inom lågkvalificerade yrken med låga inkomster bör arbetsmarknadsinsatser vara riktade. Säkerställ att skyddssökande med högre utbildning och avsikt att stanna i Sverige under längre tid kan validera sin utbildning och med hjälp av Arbetsförmedlingen få till stånd individanpassade vidareutbildnings- och yrkesval. Skyddssökande utan tidigare etablerad kontakt med arbetsmarknaden ska kunna få vidareutbildning inom bristyrken i ett högre tempo.
- **Stöd till civilsamhället:** Givet att civilsamhället och den ukrainska diasporan är av stor vikt för de som flydde kriget till Sverige bör nödvändiga resurser riktas till dessa aktörer även i framtiden. De kan skapa struktur och stöd för både den sociala och ekonomiska tryggheten för de som söker skydd och fortfarande står utanför den svenska välfärdsstaten. Att vara en del av ett starkt civilsamhälle i Sverige skapar också förutsättningar för eget engagemang och lokal förankring för de skyddssökande. Samtidigt bör ukrainarna själva betraktas som en resurs för Sverige, till exempel för att stärka framtida relationer med Ukraina och återuppbyggnaden av landet. Därför kan den ukrainska diasporan spela en stor roll för de

skyddssökande för att de ska kunna behålla sin identitet och sitt språk.

- **Dialog och flexibilitet:** Med tanke på den ovissa framtiden är det rimligt att regeringen, kommuner och olika samhällsaktörer jobbar med både kort- och långsiktiga perspektiv när det gäller ukrainska skyddssökande. Som flera undersökningar påpekar (se UNCHR, 2023) krävs det en kontinuerlig dialog med skyddssökande i dessa processer för att skapa tillit, delaktighet och återkoppling. Det är viktigt att behålla skyddssökandes rätt att resa fritt mellan olika EU-länder under 90 dagar, samt deras rätt att besöka Ukraina. Dessa besök i hemlandet är nödvändiga för att bibehålla familjekontakter och på sikt skapa en grund för ett eventuellt återvändande. Mångsidiga och frekventa relationer med de som har sökt skydd utomlands är också av betydelse för Ukrainas framtida återuppbyggnad.

Referenser

Andersson, Fredrik, W. och Wadensjö, Eskil (2022) Migrants from Ukraine and Belarus Living in Sweden before the War, IZA Discussion Papers 15642, Institute of Labor Economics (IZA).

Babakova, Olena; Fiałkowska, Kamila; Kindler, Marta och Zessin-Jurek, Lidia (2022) Who is a 'true' refugee? On the limits of Polish hospitality: Welcoming and unwelcoming discourses and practices, Center of Migration Research, 6 (41), www.migracje.uw.edu.pl/en/.

Berlina, Anna (2022) Implementation of temporary protection for refugees from Ukraine: a systematic review of the Nordic countries, Nordic Council of Ministers <https://pub.norden.org/nord2022-026>.

Blomqvist Mickelsson, Tony (2023) Ukrainian refugees' reception in Swedish sports clubs: 'deservingness' and 'promising victimhood', European Journal of Social Work, 27:2, 267-280, DOI: 10.1080/13691457.2023.2196375.

Brun, Cathrine (2015) Active waiting and changing hopes: towards a time perspective on protracted displacement, Social Analysis, 59 (1): 19-37, doi:10.3167/sa.2015.590102.

Danielsen, Åsne; Hernes, Vilde; Tvedt, Kristian och Balke Staver, Anne (2023) Sweden country report: Government responses to increased influx of protection seekers in 2015/2016 and 2022/2023, NIBR Working Paper, 2023:114.

De Coninck, David (2023) The refugee paradox during wartime in Europe: How Ukrainian and Afghan refugees are (not) alike. International Migration Review, 57(2), 578-586.

Deineko, Olexandra (2022) War in Ukraine: a sociological study. NIBR Working paper, 2022:102. <http://www.oslomet.no/nibr>.

DN (2024) "Vi är många som överlever enbart tack vare välgörenhet", 26 januari 2024, ss. 16-17.

Elinder, Mikael; Erixson, Oskar och Hammar, Olle (2022) Hur många kommer fly från Ukraina och vilka EU-länder kommer de söka sig till?, Delmi Policy Brief 2022:3. Stockholm: Delegationen för migrationsstudier.

Eurostat (2024) More than 4.2 million people under temporary protection. Eurostat News, www.europa.eu.

European Commission (2024) Commission proposes to extend temporary protection for people fleeing Russian aggression against Ukraine until March 2026, Press Release, 11th of June 2024. www.europa.eu.

Fedyk, Olena och Kindler, Marta (2016) Ukrainian migration to the European Union: lessons from migration studies. IMISCOE Research Series, Springer Open.

Government Portal of Ukraine (2024) Minimum wage will be increased from 1 April: Prime Minister. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/z-1-kvitnia-bude-pidvyshchena-minimalna-zarplata-premier-ministr>.

Grzymala-Kazłowska, Aleksandra (2021) Rethinking settlement and integration: Migrants' anchoring in an age of insecurity, Manchester: Manchester University Press.

Hernes, Vilde. et. al. (2023a) Reception, settlement and integration of Ukrainian refugees in Norway: Experiences and perceptions of Ukrainian refugees and municipal stakeholders (2022-2023). NIBR Report 2023:11. <http://www.oslomet.no/nibr>.

Hernes, Vilde. et. al. (2023b) Governance and policy changes during times of high influxes of protection seekers. A comparative governance and policy analysis in eight European countries, 2015-June 2023, NIBR Report 2023:8. <http://www.oslomet.no/nibr>.

Hernes, Vilde och Danielsen, Åsne (2024) Reception and integration policies for displaced persons from Ukraine in the Nordic countries - a comparative analysis, NIBR Policy Brief 2024:1. <http://www.oslomet.no/nibr>.

IOM (2023a) Ukrainians and third-country nationals under Temporary Protection in Sweden – Needs, Intentions and Challenges, <https://rovienna.iom.int/>.

IOM (2023b) Ukraine Returns Report: General Population Survey, Round 15, December 2023. <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-returns-report-general-population-survey-round-15-november-december-2023>.

IOM (2024) Temporary Protection Holders in Sweden – Needs, Intensions and Challenges, 2nd edition, <https://rovienna.iom.int/>.

Irastorza, Nahikari och Osanami Törngren, Sayaka (2023) Att förstå klyftan mellan politiken för flyktingintegration och erfarenheterna av integration: Resultat från två EU-finansierade projekt, Focus och NIEM. Delmi Policy Brief 2023:17. Stockholm: Delegationen för migrationsstudier.

Karageorgiou, Eleni och Stoyanova, Vladislava (2022) Massflyktsdirektivet: EU:s svar på skyddssökande från Ukraina. Delmi Policy Brief 2022:4. Stockholm: Delegationen för migrationsstudier.

Kjeøy, Ida och Tyldum, Guri. (2022) Assessing future migration among Ukrainian refugees in Poland and Norway, Fafo Report, 2022:23, www.faf.no.

Koptsyukh, Anastasia och Svyarenko, Arseniy (2024) Ukrainians in Finland who fled the war: their registration in municipalities of residence and their future plans. Survey results. Ministry of Interior, Helsinki, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-957-8>.

Lapshyna, Irina. (2022) Ukraine–Emigration and Displacement in Past and Present, <https://www.bpb.de/themen/migration-integration/laenderprofile/english-version-country-profiles/510002/ukraine-emigration-and-displacement-in-past-and-present/>.

Luyten, Katrien (2024) When EU temporary protection for displaced people from Ukraine ends: Possible scenarios. European Parliamentary Research Service.

Mantu, Sandra; Zwaan, Karin och Strik, Tineke (red) (2023) The Temporary Protection Directive: Central Themes, Problem Issues and Implementation in Selected Member States. Ipskamp Printing, Netherlands.

McAuliffe, Marie och Triandafyllidou, Anna (red) (2022) World Migration Report 2022. International Organization for Migration (IOM), Geneva.

Migrationsverket (2022) Avgjorda ärenden om asyl och skydd enligt massflyktsdirektivet 2022, <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html>.

Migrationsverket (2023) Avgjorda ärenden om asyl och skydd enligt massflyktsdirektivet 2023, <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html>.

Migrationsverket (2024a) 34 000 personer har fått förlängt tillfälligt skydd. <https://www.migrationsverket.se/>.

Migrationsverket (2024b) Boende för dig med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. <https://www.migrationsverket.se/>.

Näre, Lena; Abdelhady, Dalia och Irastorza, Nahikari. (2022) What Can We Learn from the Reception of Ukrainian Refugees?, *Nordic Journal of Migration Research*, 12(3), ss. 255–258. DOI: <https://doi.org/10.33134/njmr.620>.

OECD (2022) Rights and Support for Ukrainian Refugees in Receiving Countries, OECD Publishing, Paris, doi.org/10.1787/09be886-en.

Odynets, Svitlana (2021) Keeping it in the family: rotating chains in women's transnational care work between Italy and Ukraine. I: Ryndyk, Oleksandr, Suter, Brigitte och Odden, Gunhild (red.) *Migration to and from Welfare States: Lived Experiences of the Welfare–Migration Nexus in a Globalised World*, Springer: Imiscoe series, ss. 33–47.

Odynets, Svitlana (2022) Ukrainian refugees in Scandinavia, or how to talk about migration without talking about it, *Topos*, vol. 2, ss. 31–36, doi.org/10.24412/1815-0047-2022-2-31-36.

Odynets, Svitlana (2023) Lviv – a city of Lions in the year of war, *Baltic Worlds*, 2023. XVI:1–2, ss.48–59.

Palmgren, Amanda; Åkerlund, Mathilda, och Viklund, Lisen (2023) Refugees versus 'refugees': the role of Islamophobia in Swedish alternative media's reporting on Ukrainian asylum seekers. *Media, Culture & Society*, 45(7), ss. 1400–1417. doi.org/10.1177/01634437231179363.

Parusel, Bernd och Varfolomieieva, Valeria (2022) The Ukrainian Refugee Situation: Lessons for EU Asylum Policy, *European Policy Analysis*, Sieps, september 2022:16epa

Petäjänemi, Maria; Brinch, Rebecka; Kaukko, Mervi, och Lund, Anna (2024) Successful practices and lessons learned: Ukrainian students in Swedish

and Finnish schools. HVL-Policy brief: 1(1)-2024.
<https://www.hvl.no/en/research/project/influx/>.

Regeringen (2024) Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (Ju2024/00480). <https://www.regeringen.se/>.

Samzelius, Tove (2024) De första åren i Sverige: Ukrainska mammor berättar. Rädda Barnen, www.raddabarnen.se.

SCB (2022) Liten grupp ukrainare i Sverige före kriget, www.scb.se.

Skatteverket (2024) Personer från Ukraina kan nu bli folkbokförda. Pressmeddelande 2024-06-14. www.skatteverket.se.

Skolverket (2022) Skolsituationen i de kommuner som tagit emot flest barn och unga från Ukraina, www.skolverket.se.

Tchermalykh, Nataliya (2024) Navigating controversy: European migration policies and Ukrainian refugees, www.uamoderna.com.

Tyldum, Guri; Ida, Kjeøy och Lillevik, Ragna (2023) Different policies, different outcomes. The reception of Ukrainian refugees in Sweden and Norway, www.fafo.no.

UNHCR (2023) "If you really want to stay, you will do whatever it takes. "Dialogues with refugees from Ukraine in the Nordic countries," maj 2023, <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2023/05/2023-Dialogues-with-Refugees-print.pdf>.

UNHCR (2024) Ukraine refugee situation. Live Update. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

Voytiv, Sofiya (2024) Diasporic group boundaries and solidarity in the making: collective memory in the anti-war protests in Sweden, *Ethnic and Racial Studies*, doi.org/10.1080/01419870.2023.2261289.

Zhyznomirska, Lyubov och Odynets, Svitlana (2018) Caught between East and West: Ukrainian migration in the 21st century. I: Triandafyllidou, Anna (red.) *Handbook of Migration and Globalisation* (ss. 359-376). Edward Elgar Publishing.

**På flykt från Rysslands anfallskrig i det
transnationella Europa**
Mottagandet av skyddssökande från Ukraina i Sverige

Oksana Shmulyar Gréen och Svitlana Odynets

Delmi Policy Brief 2024:7
Stockholm 2024
ISBN 978-91-89701-77-9

Författarna ansvarar själva för innehåll, slutsatser och
policyrekommendationer

